

Motion till riksdagen

1988/89:Ju15

av Göthe Knutson m.fl. (m)

med anledning av prop. 1988/89:118 om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, m.m.

Regeringen vill ändra i lagen från 1951 om straff för vissa trafikbrott m.m. I proposition 1988/89:118 föreslår föredragande statsrådet Laila Freivalds ändringar innebärande att det vid sidan av promillegränserna för alkoholhalten i blodet införs ett särskilt straffansvar som grundas på alkoholkoncentrationen i utandningsluften.

Med detta vill regeringen öppna möjligheter att mer regelmässigt använda alkoholutandningsprov som bevismedel vid trafiknykterhetsbrott.

Vi motionärer avvisar detta förslag. Vi gör det av starka rättssäkerhetsskäl som vi här i motionen ska redovisa.

Däremot godtar vi propositionen i den del där det föreslås vidgade möjligheter att genomföra rutinmässiga alkoholutandningsprov på trafikanter.

Alkoholutandningsprov som bevismedel

Ur propositionen citerar vi följande:

Statsrådets förslag: Alkoholutandningsprov bör regelmässigt kunna användas som bevismedel i trafiknykterhetsmål. Det införs därför ett nytt rekvisit i ansvarsbestämmelserna. Det avser alkoholkoncentration i utandningsluften och skall motsvara det som redan finns i fråga om alkoholkoncentration i blodet.

Statsrådets förslag överensstämmer med det förslag som lagts av rikspolisstyrelsen som haft regeringens uppdrag att komma med förslag.

Remissinstanserna har haft olika uppfattning om förslaget. De flesta remissinstanserna ställer sig bakom förslaget. ●veråklagaren vid regionaklagarmyndigheten i Jönköping, BRÅ, Svenska Läkaresällskapet och Sveriges Advokatsamfund avstyrker det.

Bestämda avslagsyrkanden

Svenska Läkaresällskapet hänvisar bl.a. till att det i rapporten betonas, att utandningsprov inte helt kan ersätta blodprov, som bl.a. måste tagas på den som vägrar att lämna utandningsprov eller av medicinska orsaker inte kan göra detta. Vidare kan av praktiska skäl rapportens förslag endast genomföras etappvis. Detta innebär, att under en första etapp endast vissa polismyndigheter skulle kunna använda alkoholutandningsprov som grund för omhändertagande av körkort, medan i andra delar av landet detta skulle ske först i en senare etapp. Svenska Läkaresällskapet vill här kraftfullt framhålla, att de juridiska konsekvenserna för en person som intagit alkohol icke får bli

beroende av vilken metod som användes för att bedöma graden av alkoholpåverkan.

Detta innebär, att det måste finnas övertygande bevis för att de båda metoderna ger överensstämmande resultat speciellt vid de två straffbarhetsgränser för alkoholkoncentrationen i blodet som nu gäller, d.v.s. 0,5 respektive 1,5 promille. (Den nedre straffbarhetsgränsen har som tidigare sagts föreslagits sänkas till 0,4 promille.) I rapporten (bilaga 12, sid 8) säges endast mycket svepande:

Mycket omfattande undersökningar, bl.a. i Sverige, har visat att det ej blott i laboratorieförsök på enskilda individer under kontrollerade förhållanden utan även i fältförsök på för rattnykterhetsbrott misstänkta personer, där den funna halten i blod korrelerats till halten i utandningsluften, råder en hög korrelation med korrelationskoefficient på 0,98–99. Dessa resultat bekräftas helt av utvärderingen av korrelationen mellan alkoholkoncentrationen i blod och i luft på det material som insamlats under den pågående försöksperioden.

I rapporten (bilaga 12, sid 9) ges sedan ett exempel från utvecklingsarbetet under 1987 på en sådan korrelation mellan värden för blod- respektive luftalkoholhalt. Detta exempel visar emellertid vid de blodalkoholkoncentrationer som motsvarar aktuella straffbarhetsgränser (0,5 respektive 1,5 promille) sådana avvikelser mellan de funna alkoholkoncentrationerna i utandningsluft, att resultaten ur rättssäkerhetssynpunkt är oacceptabla. Det framgår ej heller hur dessa utvärderingar genomförts.

Sällskapet vill betona att sådana jämförelser mellan blodalkohol respektive utandningsluftalkoholbestämningar måste genomföras under betingelser som skulle råda efter genomförande av rapportens förslag. Mätningarna av alkoholkoncentrationen i utandningsluft måste alltså göras med det eller de instrument som man avser använda rutinmässigt och utföras på polisstationer av sådan personal som endast erhållit den i rapporten föreslagna utbildningen. Erhålla regressioner skall framför allt avse områdena kring straffbarhetsgränser, d.v.s. blodalkoholkoncentrationer mellan 0,5 och 2 promille.

Till dess sådant material redovisats måste Svenska Läkaresällskapet avstyrka rikspolisstyrelsens (och regeringens) förslag att använda alkoholutandningsprov som bevismedel.

Rättssäkerhetsskäl till avstyrkan

Sveriges Advokatsamfund framhåller bl.a. att inga resultat presenteras som visar hur metoden fungerar i det praktiska fältarbetet eller hur tillförlitliga mätresultat som framkommer vid jämförelse med blodanalys i det enskilda fallet. Ej heller har i utredningen erfarenheter från motsvarande utländska mätmetoder i tillräcklig grad behandlats.

Då erforderliga praktiska erfarenheter av luftanalyssystemet saknas, är det enligt Advokatsamfundets uppfattning ännu för tidigt att dra säkra slutsatser av mätmetodens tillförlitlighet i jämförelse med nuvarande blodanalyssystem. Om alkoholutandningsprov skall kunna användas som bevismedel måste först garantier tillskapas för att systemet erbjuder minst samma grad av rättssäkerhet som blodanalyssystemet idag kan erbjuda.

Sveriges Advokatsamfund avstyrker att alkoholutandningsprov för närva-

rande upphöjs til bevismedel vid trafiknykterhetsbrott. Frågan är i rättssäkerhetsintresse inte tillräckligt utredd och bör enligt Advokatsamfundets uppfattning föregås av en fältmässig försöksverksamhet inom några polisdistrikt under ett par års tid för att därigenom åstadkomma en tillförlitlig utvärdering av luftanalyssystemets säkerhet i jämförelse med nuvarande blodanalyssystem.

Mot. 1988/89
Ju15

Överåklagare avvisar

Överåklagaren vid regionåklagarmyndigheten i Jönköping skriver bl.a. i sitt remissvar:

Som framgår av laborator A W Jones redogörelse (bilaga 11:1) är erfarenheterna av alkoholutandningsprov som bevismedel från europeiska länder mycket begränsade. Det föreslagna systemet borde rimligen prövas ytterligare innan ställning togs till om det skall antagas. Det svenska blodanalyssystemet anses tillgodose mycket höga krav på tillförlitlighet och rättssäkerhet. Det måste därför visas övertygande skäl för att övergå till ett annat system. En fortsatt parallell användning av de båda systemen t.ex. inom några försöksområden, skulle ge tillförlitlighet. Av rättssäkerhetsskäl anser jag att förslaget om alkoholutandningsprov som bevismedel vid trafiknykterhetsbrott icke skall accepteras.

Vårt förslag

Vi motionärer yrkar avslag på propositionen i den del (3:2) som gäller utandningsprov som bevismedel. Vi hänvisar till de skäl som framförs i remissvar från Svenska Läkaresällskapet, Sveriges Advokatsamfund samt överåklagaren i Jönköping och som här delvis återgivits.

Vi motionärer föreslår i likhet med nämnda överåklagare att försöksverksamhet etableras inom några få försöksområden. Försöksverksamheten kan förslagsvis pågå under två år varefter en utvärdering sker.

Det ankommer på regeringen att efter riksdagens beslut närmare utforma anvisningar och lagtextförslag beträffande försöksverksamheten.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen avslår proposition 1988/89:118 vad gäller alkoholutandningsprov som bevismedel (3.2),
2. att riksdagen begär att regeringen skall genomföra försöksverksamhet i enlighet med motionens förslag.

Stockholm den 5 april 1989

Göthe Knutson (m)

Anders Andersson (m)

Nic Grönvall (m)

Gullan Lindblad (m)

Göran Ericsson (m)